

SÍLVIA VEÀ VILA

TOPONÍMIA REAL I INVENTADA
A L'APLEC DE RONDAIES MALLORQUINES
D'EN JORDI D'ES RACÓ

Abstract: This paper deals with the relationship between different ethnopoietic genres and the type of toponyms and anthroponyms that appear there. The aim is to examine how the ethnopoetic genre conditions the type of toponyms and anthroponyms that appear in the narrative; in other words, how certain types of folk tales contain toponyms and real anthroponyms, and others, instead, contain unreal or invented ones. My analysis will include speculations on the reasons behind these differences and the mechanisms for constructing invented proper names.

Keywords: The corpus studied consists of the folk-tales collected by Antoni Maria Alcover Sureda (Manacor 1862 – City of Mallorca 1932) belonging to the *Aplec de rondaies mallorquines d'En Jordi d'es Racó*.

Objectius del treball

Aquesta comunicació pretén esbrinar si existeix alguna relació entre els gèneres rondallístics definits per l'índex internacional Aarne-Thompson-Uther (ATU) i el tipus de topònims que apareixen a les rondalles catalogades de l'*Aplec de rondaies mallorquines d'En Jordi d'es Racó*, d'Antoni Maria Alcover i Sureda (Santacirga, Manacor, 1862 – Palma, 1932).

Les rondalles. El corpus treballat

Les rondalles treballades en aquest estudi són una part de les recollides a l'*Aplec de Rondaies Mallorquines d'En Jordi d'es Racó*, d'Antoni M. Alcover (Santacirga, Manacor, 1862 – Palma, 1932). Un dels molts vessants de l'activitat d'Alcover i potser el més residual de tots, és el que tracta la rondallística. Ell mateix explica el seu objectiu a l'article *Com he fet mon Aplec de Rondaies Mallorquines*:

He fet mon aplec per amor de les mateixes rondalles, per salvar-les del naufragi, de la desaparició, de l'oblit que les amenaçava. Les he replegades, escrites i publicades perquè poguessen tornar a córrer entre la gent mallorquina. (Alcover 1983: 126).

I la magnitud de la seua obra pot copsar-se en les paraules de Jaume Guiscafrè:

Així, el 1880, en el número 76 de la revista *L'ignorància*, va publicar la primera mostra de la seva producció contística, «Es jai de sa barraqueta», una versió d'ATU 330. I nou anys després, l'estiu de 1889, va concebre la idea «de fer un llibre, just de rondalles populars vivents a Mallorca», una idea que no es va materialitzar fins el 1896 amb la publicació del primer volum de *l'Aplec de Rondalles Mallorquines d'En Jordi des Racó*. L'activitat recol·lectora i editora d'Alcover va durar aproximadament cinquanta-un anys, durant els quals, de manera intermitent, va anar recollint versions orals i en va anar publicant les reelaboracions tant a la premsa periòdica com en forma de volum. (Guiscafrè 2017:141).

Les primeres publicacions de les rondalles, en vida de mossèn Alcover, abracen, doncs, el període que va des de l'any 1896 fins al 1931, però no va ser completa. Fou el seu deixeble, Francesc de B. Moll, qui va impulsar la publicació de l'anomenada 'edició popular', que s'edità entre 1936 i 1972, en 24 volums. Havia aplegat més de 400 rondalles orals que s'explicaven a l'illa de Mallorca. La difusió d'aquests volums en les diferents èpoques va ser molt destacable, com descriu perfectament Caterina Valriu (2016: 34-35):

Al llarg dels primers trenta anys del segle XX varen tenir molt bona acollida popular, com es posa de manifest en les nombroses reedicions dels llibres. Després, amb la dictadura franquista i la repressió de la llengua catalana, les rondalles foren els únics llibres en català que circulaven sense problemes a les Balears, sovint foren l'únic camí dels joves per aprendre a llegir en la seva llengua, al marge d'un sistema escolar castellanitzant i castellanitzador. En arribar els anys seixanta del s. XX, amb el *boom* turístic i el canvi de model social, semblava que les rondalles quedarien oblidades. Però, en aquest moment, començà l'enregistrament i emissió de les rondalles per la ràdio, de la mà del lingüista i editor Francesc de B. Moll, que era l'hereu de la tasca d'Alcover. Les rondalles tornaren a ser presents a cada casa i aquesta difusió radiofònica durà molts d'anys. Quan aquest model de difusió semblava que començava a decaure per la competència de la televisió, arribà la democràcia i amb ella la introducció de l'ensenyament del català a les escoles (1977). Davant de la falta de material per a l'ensenyament de la llengua catalana, els educadors acudiren a les rondalles com a font de material didàctic. I aquest aprofitament didàctic arriba fins a l'actualitat, amb el reforç del suport institucional d'aquests últims anys.

Cal puntualitzar que Alcover no va actuar exactament com un rondallista (estudiós de les rondalles), sinó més aviat com un rondallaire, ja que el seu objectiu era, amb paraules de Guiscafrè «elaborar un corpus destinat al major nombre de lectors i d'oïdors possibles» (2017:125). Va mirar de fixar unes rondalles orals mitjançant l'escriptura perquè romanguessin en l'imaginari dels mallorquins. Evidentment, això va comportar una reelaboració

dels textos orals originals, cosa de la qual Alcover era ben conscient, i va voler traslladar-hi la vivesa de l'oralitat i la riquesa del parlar de la Mallorca del seu temps. I ho va aconseguir.

Aquest treball, però, no s'ha basat en l'anomenada edició popular, sinó en l'edició crítica de les *Rondaies*, això és: l'edició a cura de Josep A. Grimalt, amb la col·laboració de Jaume Guiscafrè, publicada per l'Editorial Moll, i que encara és en procés de realització. Fins avui, n'hi ha set volums publicats – el darrer és de l'any 2017 – que apleguen les rondalles d'animals, les meravelloses – les més nombroses, que ocupen la publicació de més de cinc dels volums –, les religioses i les anomenades humanes. En aquesta edició, es presenta cada rondalla classificada segons l'índex ATU (Aarne-Thompson-Uther), amb la descripció del tipus corresponent, a més d'una introducció en què l'autor il·lustra el lector sobre coincidències amb altres textos universals, entre altres qüestions, una llista d'edicions i de les traduccions que se n'han fet, la transcripció de les anotacions que Alcover havia fet a les llibretes manuscrites que utilitzava per a la recollida de les fonts orals, notes crítiques, comparatives i comentaris, i, per finalitzar, la seqüència de motius presents a la rondalla.

La raó d'aquesta tria respon a l'objectiu de la comunicació: esbrinar si hi ha alguna relació directa entre les classes de topònims que apareixen a les *Rondaies* i els tipus de rondalla segons l'índex internacional ATU. D'altra banda, d'aquesta manera, s'ha pogut observar no només el text final redactat per Alcover, sinó també les llibretes manuscrites en les quals prenia els apunts dels informadors, de manera que la cerca ha estat més exhaustiva i completa.

Precisament amb aquest afany d'exhaustivitat, en avançar en la investigació, es va creure adient i profitós incloure també les rondalles que només apareixien publicades a l'edició popular, però que estan catalogades segons l'índex internacional ATU a la base de dades RondCat.¹ D'aquesta manera el ventall s'anava obrint i es podia incorporar més dades a la recerca.

Finalment, doncs, s'han treballat les rondalles recollides per Alcover que complien dos condicions: que estiguessin catalogades i que continguessin topònims. Això fa un total de 112 rondalles. Percentualment, es pot dir

¹ RondCat és una base de dades en línia del projecte de catalogació de les rondalles catalanes, finançat per la Universitat Rovira i Virgili (URV) i pel Centre de Promoció de la Cultura Popular i Tradicional Catalana (CPCPTC) de la Generalitat de Catalunya entre els anys 2000-2002 i 2005-2007. RondCat permet la consulta d'informació bibliogràfica, catalogràfica i de contingut de les rondalles de tradició folklòrica recollides en llengua catalana en tota la seva àrea lingüística (Catalunya, Franja d'Aragó, Catalunya del Nord, Andorra, Mallorca, Menorca, Eivissa, Formentera, País Valencià, el Carxe i l'Alguer). El període considerat va des del 1853, data d'edició del primer recull de rondalles, fins a l'actualitat.

que del total de 450 rondalles, un 42,66% estan catalogades segons ATU. I, d'aquestes, el 43,41% contenen algun topònim.

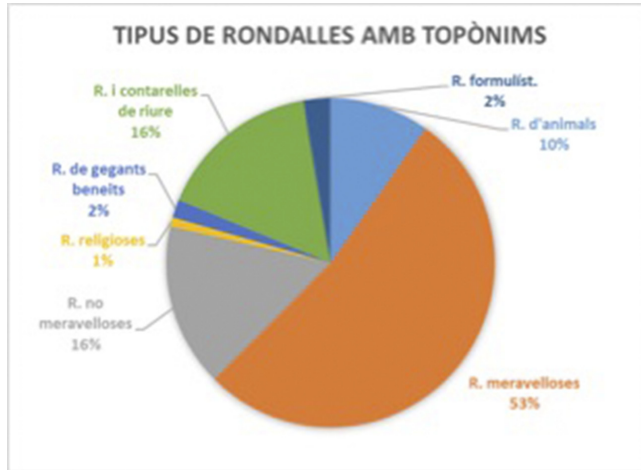
Els tipus rondallístics

El tipus rondallístic és un codi format per un número, de vegades seguit de lletres i asteriscs, i precedit per les sigles ATU (que remeten a l'índex internacional Aarne-Thompson-Uther, de 2004), i que correspon a un mateix argument. Els orígens remots d'aquest índex cal cercar-los al segle XIX, el 1822, amb la publicació de les *Rondalles d'infants i de la vora del foc* (*Kinder- und Hausmärchen*) dels germans Jakob i Wilhelm Grimm. A partir d'aquesta publicació, els folkloristes van detectar relats amb arguments anàlegs en altres llengües i això va provocar que comencés una recerca en termes comparatistes. I va ser l'any 1910 que el folklorista finès Antti Aarne va fer una primera proposta de catàleg de tipus rondallístics *Verzeichnis der Märchentypen*. A partir de posteriors revisions fetes per Stith Thompson (1928 i 1961) i per Hans-Jörg Uther, és que va bastir-se l'índex internacional, que actualment es troba en la seua quarta edició.

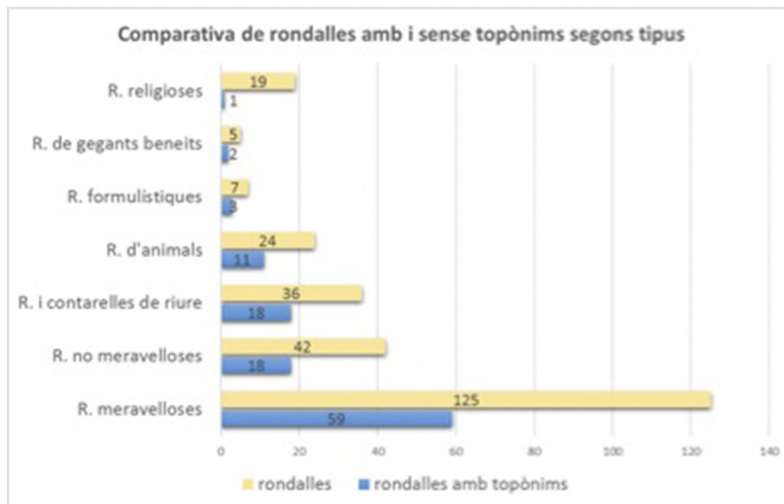
En realitat, existeixen uns 2500 tipus rondallístics diferents, i aquest fet provocava que l'objectiu primigeni d'aquesta investigació es veiés superat per l'excés de concreció. Per tant, es va decidir centrar l'estudi, no ja en el tipus, sinó en les seccions o gèneres que apleguen aquests tipus. Són les següents:

- Els tipus de l'1 al 299 componen la secció de rondalles d'animals
- Els del 300 al 749, les rondalles meravelloses
- Els del 750 al 849, les rondalles religioses
- Els del 850 al 999, les rondalles no meravelloses (també anomenades *humanes* a l'edició de Grimalt)
- Els del 1000 al 1199, les rondalles de gegants beneïts
- Els del 1200 al 1999, les rondalles i contarelles de riure
- Els del 2000 al 2075, les rondalles formulístiques
- Els del 2200 al 2299, les rondalles sorpresa
- Els del 2300 al 2399, altres rondalles formulístiques

El corpus de rondalles treballat, inclou 7 d'aquests gèneres: rondalles d'animals, rondalles meravelloses, rondalles religioses, rondalles no meravelloses (o humanes), rondalles de gegants beneïts, rondalles i contarelles de riure, i rondalles formulístiques, en la proporció que es pot observar en el gràfic número 1. Al gràfic 2 es pot observar una comparativa entre el nombre de rondalles que contenen o no topònims, segons el gènere rondallístic.

GRÀFIC 1: Tipus i percentatges de rondalles que contenen topònims.

GRÀFIC 2: Comparativa del nombre de rondalles amb topònims i sense topònims.

Seguint les definicions de Carme Oriol (2002: 54 i següents), les *rondalles d'animals* són aquelles que presenten animals com a protagonistes, però aquesta característica no li és suficient, per bé que sí és necessària, a més, ha de tenir una estructura molt simple, d'un sol episodi, i presentar una confrontació d'enginy entre dos animals: el murri i la víctima. Les *rondalles meravelloses*, per la

seua banda, són els relats en què l'heroi o l'heroïna protagonitzen aventures en el món del meravellós, presenten una estructura tipificada i contenen elements estilístics característics, com les fórmules de començament i acabament del relat, les repeticions de seqüències, els diàlegs estereotipats entre determinats personatges, etc. Les *rondalles no meravelloses* abracen aquells relats d'estructura narrativa complexa, s'acosten al mode realista i transcorren en el món real, de manera que hi ha un intent d'acostar el receptor a la realitat, però que, alhora no són susceptibles de ser presos com a certs, sinó que són vistos com una ficció. Les *rondalles religioses*, al seu torn, es caracteritzen pel seu caràcter exemplar i, en la cultura catalana, estan protagonitzades per personatges característics de la religió catòlica. Les *rondalles del gegant beneit* presenten l'heroi en relació amb un antagonista que pot ser sobrehumà (gegant, ogre,...) o humà (amo) i competeixen en una sèrie de proves en les quals l'heroi, amb la seua astúcia, aconsegueix enganyar l'antagonista, que es comporta com un beneit. Les *rondalles i contarelles de riure* són un tipus de narració de relat còmic formada per un sol episodi. Finalment, les *rondalles formulístiques* comparteixen entre elles el fet que presenten un nucli narratiu molt breu i una fórmula prefixada que es va repetint una vegada i una altra, en aquestes rondalles no té tanta importància el contingut com els aspectes estilístics o l'habilitat del narrador per provocar una determinada resposta en l'auditori.

Els tipus de topònims

Els topònims que s'han recollit en les rondalles catalogades de l'*Aplec*, s'ha agrupat segons són topònims reals o inventats. I dins dels topònims reals, s'han distingit els subtipus següents:

- Topònims de l'illa de Mallorca (pobles i viles, possessions, carrers, places, portals, esglésies, convents, hostals, basses, pous, fonts, aljubs, horts, molins, camins, coves, barrancs, torrents, muntanyes, colls, plans, arbres, cales, ports, caps, etc.)

- Topònims de les altres illes de l'arxipèlag Balear (*Menorca, Ervissa, Mahó*, etc.)

- Topònims que no pertanyen a l'arxipèlag Balear (ciutats i països, principalment: *Guinea, França, Espanya, Portugal, Hongria, Madrid, París, Alger, Nàpols, Roma*, etc.)

- Topònims imprecisos (topònims que no fan referència a ciutats, països o indrets concrets com els coneixem en l'actualitat, com per exemple: *Terra de Moros, Orient, Moreria*, o referències toponímiques imprecises com: *aquella ciutat dels moros, un convent de Santa Catalina de Siena, Es port de sa ciutat caporal del rei moro*, etc.)

– Topònims folklòrics (del tipus *Fora-Mallorca*,² per referir-se a qualsevol indret del món que no estigui situat a l'illa, *sa Roqueta*, per referir-se a l'illa, etc.)

– Topònims continguts en frases fetes o versos, com, per exemple: «Per tu són fetes ses monges d'*Inca*» (topònim que fa referència al convent de Sant Bartomeu de la vila d'*Inca*, de monges de clausura; aquesta expressió es fa servir quan algú es pensa que tothom ha d'estar al seu servei, ja que les monges d'*Inca* es dedicaven a moltes feines: planxar, sargir, cuidar malalts, cuinar dolços...), o «Com li demanàvem *Andratx*, mos sortia a *Capdepera*» per indicar que l'interlocutor esquivava la informació que se li demana), «Com si li haguessin tirades paies des de *Menorca*» (expressió per indicar que no es fa cas d'alguna cosa), o l'expressió «Venir de ses *Erasses*» (que indica que la persona a qui es refereix és ignorant en el tema que es tracta), etc.

– Topònims mitològics o religiosos (en aquesta categoria només s'ha localitzat *Infern*, en 3 ocasions diferents)

Per comprovar que un topònim fos real i pertanyés a alguna de les illes de l'arxipèlag i quins eren, exactament, de Mallorca, s'ha consultat el volum I de l'*Onomasticon Cataloniae* de Joan Coromines, dedicat íntegrament a les Illes Balears, i el *Nomenclàtor toponímic de les Illes Balears*, de l'Institut d'Estudis Catalans. També cal dir que s'ha utilitzat l'obra de Jasso (1998) – malgrat que no segueix els canons metodològics ni de presentació de dades dels treballs de recollida onomàstica habituals impulsats per l'Institut d'Estudis Catalans i la Societat d'Onomàstica – com a punt de partença de la investigació quant als topònims reals, ja que aquesta obra en conté 336, classificats segons diversos criteris. Tanmateix, s'ha detectat que n'hi manquen 74, segons les nostres observacions.³

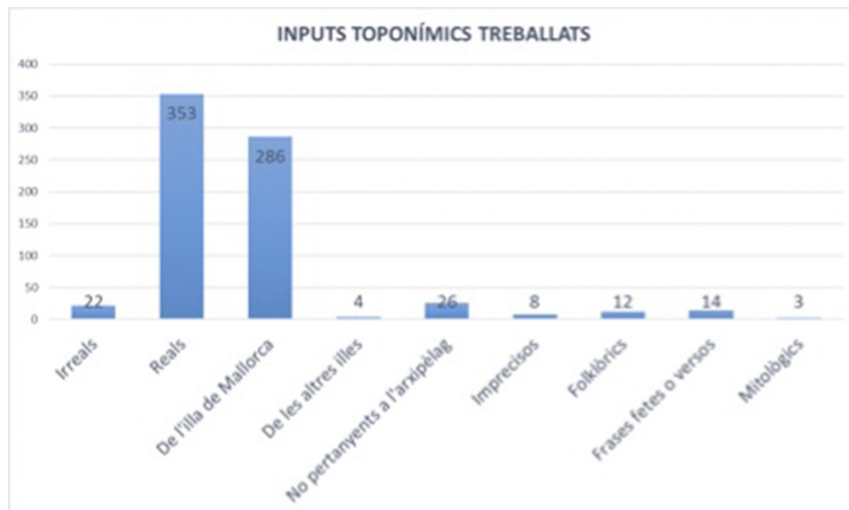
Aquestes xifres mostren la gran quantitat de noms de lloc que són presents a les *Rondaies*, fet degut a la gran coneixença del territori de mossèn Alcover i al seu interès per l'onomàstica com a ciència que contribueix a la coneixença del lèxic d'una llengua.⁴

En el gràfic número 3 es pot observar la quantitat d'inputs toponímics que s'han treballat. Es parla d'inputs i no pas de topònims perquè s'ha considerat el nombre de vegades que apareix algun topònim, sense descartar-ne els repetits.

² Diu la dita que «A Mallorca, el món es divideix en quatre parts: Mallorca, Fora Mallorca, París de França i Terra de Moros!».

³ Bàsicament no recull noms de camí, de caps, de plans, de colls, d'arbres, etc. i tampoc no recull les referències toponímiques imprecises que sí que s'han inclòs en el corpus recollit per a aquest estudi. Estranyament, tampoc recull els noms de poblacions com Caimari, Lloseta o Selva. Tanmateix no ens estendrem en aquest punt atès que correspondria fer-ho en un altre d'estudi.

⁴ Per a més informació sobre aquest tema, vegeu Gelabert 2015.

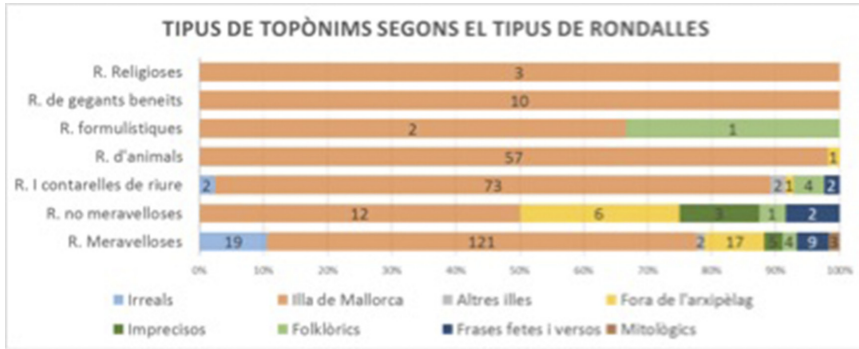

GRÀFIC 3: Tipus i nombre d'inputs toponímics treballats en aquest estudi.

Resultats

La nostra hipòtesi de partida fou que, si més no, hi havia d'haver una relació entre la quantitat de topònims reals i inventats segons el gènere al qual pertanyien les rondalles. De manera que, d'una banda, s'espera trobar topònims reals en la majoria dels gèneres; i, de l'altra, topònims inventats, sobretot, en les rondalles meravelloses. En segon terme, també ens proposàrem de veure si existia una relació entre els subtipus de topònims reals i els gèneres rondallístics.

En el gràfic número 4 es pot observar que les *rondalles de gegants* beneïts només contenen topònims reals de l'illa de Mallorca. Igual que les *rondalles d'animals*, que els contenen en gairebé en el 90% dels casos. Quant a les *rondalles formulístiques* i les *religioses*, el corpus és tan petit que es fa difícil treure'n conclusions vàlides, motiu pel qual ens abstenim d'interpretar-les. Per tant, només hi ha variació de tipus toponímics a les *rondalles no meravelloses* (que en contenen de reals pertanyents a Mallorca, d'irreals, de fora de l'arxipèlag, de folklòrics i de provinents de frases fetes o versos), en les *rondalles i contarelles de riure* (que en contenen d'irreals, de l'illa de Mallorca, de les altres illes, de fora de l'arxipèlag, de folklòrics i de provinents de frases fetes o versos) i en les *meravelloses*, que són les que en tenen un ventall més ampli (en contenen d'irreals, de Mallorca, de les altres illes, de fora de l'arxipèlag, de folklòrics, de provinents de frases fetes o versos i de mitològics).

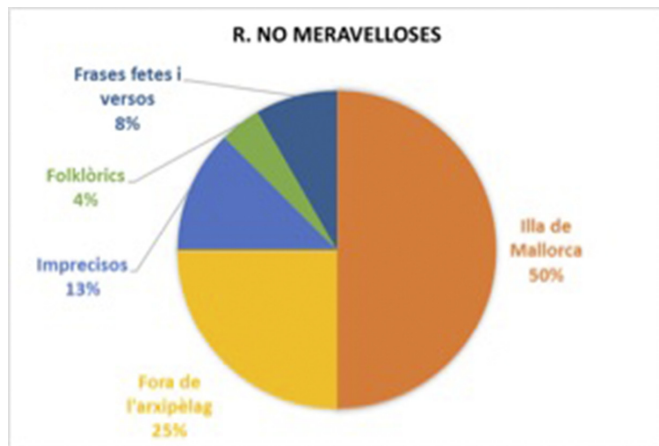
GRÀFIC 4: Tipus i nombre de topònims continguts en els diversos gèneres de rondalles.

Ateses aquestes variacions, s'ha considerat interessant il·lustrar amb gràfics la distribució de dades de les rondalles no meravelloses, les rondalles i contarelles de riure i les meravelloses, que són les que contenen un ventall més ampli i significatiu de tipus de topònims.

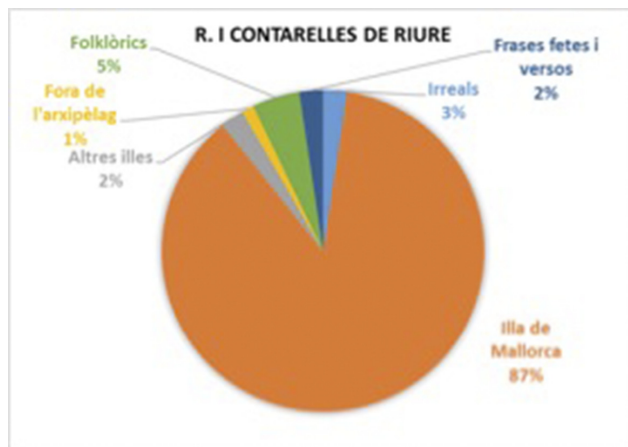
A les *rondalles no meravelloses* la meitat dels topònims són pertanyents a Mallorca, una quarta part són forasters, i la part que queda està repartida entre els imprecisos, les frases fetes i els folklorics, per aquest ordre; d'altra banda, no en conté d'irreals, com es pot veure al gràfic número 5.

Les *rondalles i contarelles de riure* contenen una gran majoria de topònims de l'illa de Mallorca (87%), i petites mostres (que van de l'1% al 5%) de topònims folklorics, irreals, imprecisos, en frases fetes, de les altres illes i de fora de l'arxipèlag, per aquest ordre, com es pot veure al gràfic número 6.

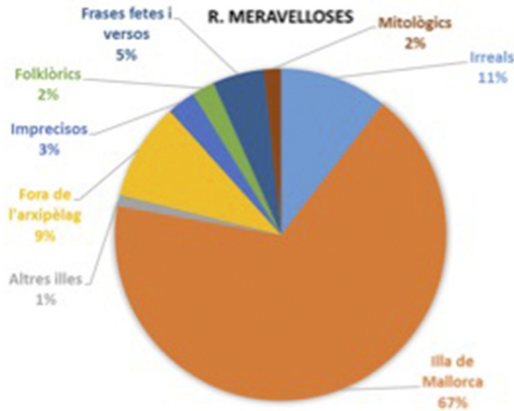
I de les *rondalles meravelloses*, que, com s'ha destacat, contenen tots els subtipus de topònims – vegeu el gràfic número 7 –, també n'és remarcable el fet que té el percentatge més elevat de topònims irreals, un 11%.

GRÀFIC 5: Tipus i percentatges de topònims trobats a les rondalles no meravelloses o humanes.

GRÀFIC 6: Tipus i percentatges de topònims trobats a les rondalles i contarelles de riure.

GRÀFIC 7: Tipus i percentatges de topònims trobats a les rondalles meravelloses.

Conclusions

L'aparició d'aquesta gran quantitat de topònims de l'illa de Mallorca, havent observat que a les anotacions de les llibretes de notes d'Alcover n'apareixen poquíssims, és atribuïble, sens dubte, a la voluntat d'Alcover, gran coneixedor de la seua terra i abrandat defensor de l'estudi de l'onomàstica, com s'ha dit més amunt. Per tant, s'interpreta que va voler complementar el seu afany per incloure topònims i antropònims al *Diccionari català-valencià-balear* amb l'ànim que ajudessin a l'estudi del lèxic català, amb el fet de fer-los extensius als mallorquins de qualsevol nivell cultural, mitjançant la seua inclusió a les *Rondaies*, justament adreçades al màxim de públic mallorquí possible.

Una altra conclusió plausible és que el fet de presentar una colla de subtipus de topònims reals tan variada sembla coherent amb el polifacetisme i l'interès d'Alcover per les temàtiques culturals tan variades a les quals es va consagrar, i pel seu afany didàctic. És evident que l'existència de topònims que formen part de frases fetes o de versos populars i dels que són folklòrics té relació directa amb l'afany d'Alcover per dotar els textos de les *Rondaies* de les característiques de la llengua oral.⁵ Aquesta conclusió també se sosté

⁵ Vegeu la descripció tan acurada que fa Guiscafrè (2017: 126 i següents) sobre els recursos retòrics i les tècniques de representació literària que utilitza Alcover per tal de fer que els seus textos esdevinguin «petites obres mestres de la narrativa», en especial, el punt referit a l'aprofitament del domini de la llengua i, més concretament, del dialecte mallorquí (p. 132).

perquè s'ha observat a les llibretes de notes que la majoria dels topònims no són obra dels informants, sinó d'Alcover.

Quant a la relació entre els tipus de topònims i els gèneres rondallístics, es pot concloure algunes coses que concorden amb la hipòtesi inicial. En primer lloc, sembla coherent que les rondalles no meravelloses, que, com s'ha dit, s'acosten al mode realista i transcorren en el món real, continguin un 100% de topònims reals.

En segon lloc, el fet que els topònims inventats només apareguin a les rondalles meravelloses, en major quantitat, i a les rondalles i contarelles de riure, en menor quantitat, és coherent amb la característica principal d'aquests gèneres. La rondalla meravellosa, com s'ha dit, es mou en el món del meravellós i, per tant, és un camp adobat per a l'aparició de terres sorprenents i desconegudes que, per força, han de tenir noms suggeridors, misteriosos o lligats a les característiques d'aquests llocs i que, per tant, en alguns moments els facin significatius per a l'oient. Per exemple, podem trobar-hi topònims misteriosos, com *es castell d'Iràs i no Tornaràs* o *ses Costes d'es Mig de Mar*; topònims transparents, com *es castell de la Reina Negra* – el castell que regia una reina malvada i on hi tenia d'hostatge el príncep Corb –, o *es castell de la Colometa* – en el qual, a la torre més alta, nia una coloma que es relaciona amb la protagonista –, o d'altres la irrealitat dels quals és evident, com *es castell del Rei Tortuga* – un rèptil era el rei del castell –, i fins altres que giren entorn d'un element clau de la rondalla, com *sa font de ses Nou Roques* – és la font on l'heroi ha d'anar a cercar aigua per satisfer la reina manllevada –, *sa font de la Bona Salut* – és on l'heroi ha d'anar a buscar aigua perquè l'heroïna pugui rentar-se després d'una llarga reclusió –, *la Bella Font* – és on l'heroi ha d'anar a cercar aigua per guarir els ulls del rei –, *es pou d'es Lleó* – és el pou, guardat per un lleó ferotge, on l'heroi ha d'anar a cercar aigua per a la princesa d'Orient –, etc. Pel que fa a les rondalles i contarelles de riure, el seu caràcter faceciós també pot donar peu a crear topònims, com, per exemple: *sa cova dels Estudiants de la Sopa*, amb el qual es fa referència a un col·lectiu tan deseparat – i, per tant, susceptible de rebre burles – com el dels estudiants que necessitaven «anar a la sopa», o sigui, anar a menjar la sopa de caritat a la porta d'un convent.

En tercer lloc, s'observa que, sorprenentment, només hi ha topònims mitològics o religiosos a les rondalles meravelloses. D'entrada, hauria semblat lògic que també en continguessin les religioses, però no ha estat així. *L'Infern*, que és el topònim que s'ha recollit, és ben a prop del món meravellós i misteriós, motiu pel qual sembla coherent que aparegui, doncs, a les rondalles meravelloses.

I, en quart i darrer lloc, cal dir que també és en les rondalles meravelloses que hi apareix un més gran nombre de topònims de fora de l'arxipèlag. De

manera que el fet d'esmentar topònims llunyans també dona una idea de «món del meravellós» i misteriós.

Després d'aquesta primera aproximació al tema, esperem aprofundir-hi amb més de detall en estudis ulteriors.

Bibliografia

- Alcover, Antoni M. (1913-1972): *Aplech de rondaies mallorquines d'En Jordi des Recó*. Vol. I-XXIV. Diverses editorials.
- Alcover, Antoni M. (1983): «Com he fet mon *Aplec de Rondaies Mallorquines*» a *Randa*, 14: 121-136.
- Alcover, Antoni M. (1996-2017): *Aplec de Rondaies Mallorquines d'En Jordi d'es Racó*. Edició a cura de Josep A. Grimalt amb la col·laboració de Jaume Guiscafrè. Mallorca: Editorial Moll [7 volums, en curs de publicació].
- Alcover, A. i Moll, F.B (1977). *Diccionari català-valencià-balear obra iniciada per Antoni Ma. Alcover redactat per Antoni Ma. Alcover i en Francesc de B. Moll*. Palma de Mallorca: Moll.
- Coromines, Joan (1994). *Onomasticon Cataloniae. Els noms de lloc i els de persona de totes les terres de llengua catalana*. Barcelona, Curial. Vol. I.
- Gelabert i Miró, M. Magdalena (2015): «Antoni M. Alcover i la importància de l'onomàstica» dins *Onomàstica i identitat. Un repte universal i multiescalar*. II Congrés de la Societat d'Onomàstica i XXVII Jornada d'Antroponímia i Toponímia de la UIB, Manacor, 24 i 25 d'octubre de 2014. Palma: Universitat de les Illes Balears. pp. 11-30.
- Grimalt, Josep A. (1998): «Les rondalles reconstruïdes de mossèn Alcover» dins *Estudis de llengua i literatura en honor de Joan Veny*, 2. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, pp. 327-339.
- Guiscafrè, Jaume (2017): «Antoni M. Alcover, l'instituïdor del cànon rondallístic» a *Es jaquet d'en Jordi des Racó*. Col·lecció Escorcolls núm. 12 Manacor: Institució Pública Antoni Maria Alcover. pp. 115-139.
- Guiscafrè, Jaume (2017b): «Antoni M. Alcover, el narrador generós» a *Es jaquet d'en Jordi des Racó*. Col·lecció Escorcolls núm. 12 Manacor: Institució Pública Antoni Maria Alcover. pp. 141-157.
- Jasso Garau, Vicenç i Catalina Torrens Vallori (1998): *L'entorn natural i el medi cultural a les rondalles mallorquines*. Mallorca: Editorial Moll.
- Nomenclàtor toponímic de les Illes Balears: <http://notib.recerca.iec.cat>.
- Oriol, Carme (2002): *Introducció a l'etnopoètica. Teoria i formes del folklore en la cultura catalana*. Tarragona: Cossetània Edicions.
- RondCat <http://rondcat.arxiudfolklore.cat>.
- Valriu, Caterina (2016): «La literatura oral a les Illes Balears: la tasca dels folkloristes» a *eHumanista Iwitra* núm. 9 pp. 31-47.

Biodata: Sílvia Veà Vila è dottore di ricerca presso l'Università Rovira i Virgili (Tarragona – Catalogna) e professore associato presso il Dipartimento di Filologia

Catalana della stessa università. Fa parte del gruppo di ricerca GRILC (Gruppo di Ricerca Identità nella Letteratura Catalana).

silvia.vea@urv.cat